

Br: 608/18-4
Podgorica, 26.10.2018. godine
DŠ/DŠ

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11 i 32/14) i člana 40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", broj 53/14), nakon završenog ispitnog postupka povodom pritužbe XXiz Podgorice, daje

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore se pritužbom obratila majka XY, ističući zabrinutost i neopravdanost raspoređivanja sina u grupu koja nije adekvatna niti u skladu sa njegovim razvojnim mogućnostima.

2. U pritužbi je, između ostalog, navedeno: da je dijete, XY, rođen 03.01.2016, zbog datuma rođenja, 3 januar, dječak je raspoređen opet (po drugi put) u jaslice- umjesto u vrtić; da je dijete prošle godine pohađalo stariju jaslenu grupu; da je dijete naprednije od druge djece samim tim što je savladalo vještine koje će oni tek da ih uče u starijoj jaslenoj grupi; da dječak govori, ne koristi pelene, ne vrši nuždu u krevetu, ne nosi cuclu i vrlo je spretan; da roditelji smatraju da njegov datum rođenja ne smije biti jedini kriterijum za raspoređivanje u grupu kojoj definitivno ne pripada jer je zreliji; da roditelji potenciraju činjenicu da problema ne bi bilo da se dječak rodio 3 dana ranije; da bi rad u velikoj grupi koja tek usvaja određene navike, gdje mnoga djeca ne pričaju, gdje se veliko vrijeme provede u presvlačenju djece, doveo do nazadovanja u njegovom razvoju, jer bi se vraćao na radnje koje je prevazišao, a ne bi usvajao nova za koja je spreman a okruženje bi bilo zbunjujuće i nestimulativno; da je roditelj prikom upisa u vrtić u junu ove godine naveo u formularu da želi da dijete bude u vrtićkoj grupi; da je majka nakon što je saznala da je vraćen u jaslice i da je jedini kriterijum godina rođenja, uputila i zvaničan zahtjev predškolskoj ustanovi na koji nije dobila odgovor do dana podnošenja pritužbe Zaštitniku; da je majka 4.9.2018. godine imala sastanak za zamjenicom Direktorice koja tom prilikom nije ponudila nikakvo rešenje već samo istakla da zbog godina dijete mora u grupu u koju su ga stavili i da će biti pravljen individualan program za rad sa djetetom; da je majka 5.9.2018. god usmeno zamolila defektološkinju da prati dijete kroz rad u grupi da bi eventualno dala sugestiju za prelazak u stariji grupu.

II POSTUPANJE ZAŠTITNIKA

3. Nakon dobijenih pritužbi roditelja, Zaštitnik je shodno zakonskim ovlaštenjima pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenje JPU Ljubica Popović a predstavnici Institucije su obavili razgovor sa direktoricom predškolske ustanove.

4. U izjašnjenju koje je Zaštitnik dobio od JPU "Ljubica Popović" 04.10.2017. godine, se, između ostalog, navodi: da Ustanova organizuje i formira vaspitne grupe zavisno od uzrasta djece pa tako za uzrast djece do tri godine života formira sledeće vaspitne grupe 1. mlađa jaslena vaspitna grupa do 18 meseci, 2. srednja jaslena vaspitna grupa od 18 - 24 meseca 3. starija jaslena vaspitna grupa od 24-26 meseci a vaspitno obrazovni rad sa djecom uzrasta do 3 godine života obavlja vaspitač, koji je između ostalog dužan da uspostavlja partnerske odnose sa roditeljima i planira aktivnosti, posmatra i prati razvoj i ponašanje djeteta reguliše socijalne odnose u grupi, procjenjuje iskustvo i nivo postignuća djeteta, postavlja individualne ciljeve, te samim tim mora uvažavati osobenosti ritma razvoja svakog pojedinačnog djeteta i u skladu sa tim individualizovati cjelokupni vaspitno-obrazovni proces; da roditelji ne mogu učestvovati u formiranju vaspitnih grupa, te na osnovu njihove procjene o zrelosti i razvojnim mogućnostima svog djeteta zahtijevati i predlagati u koju vaspitnu grupu dijete rasporediti; da je prošle školske godine Ustanova podnosiocu pritužbe učinila „ustupak" pa je dječaka, na zahtjev majke sa navodjenjem sličnih razloga, rasporedila u stariju jasleni grupu što je imalo za posledicu da njen sin kako navodi po drugi put rasporedjen u jaslice.

III UTVRĐENE ČINJENICE

5. Tokom ispitnog postupka utvrđeno je:

- da je dječak XY, rođen 03.01.2016 godine;
- da je u školskoj 2017/2018 godini JPU "Ljubica Popović" učinila "ustupak" te na insistiranje roditelja rasporedila dječaka u stariju jasleni grupu kojoj po godini rođenja nije pripadao;
- da je dječak u školskoj 2018/2019 zbog godine rođenja raspoređen opet (po drugi put) u stariju jasleni grupu- umjesto u vrtić;
- da se vaspitne grupe, shodno zakonu, strukturiraju po uzrastu.

IV RELEVANTNI PROPISI

6. Ustav Crne Gore („Sl. list CG“ br.1/7)

Član 74

Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti.

Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe."

7. Konvencijom o pravima djeteta UN-a utvrđuje se:

1. U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih preduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

2. Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere. (Član 3. stav 1 i 2)

1. Države-potpisnice priznaju pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će:

- (a) Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga;
- (b) Ohrabrivati razvitak različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opšte i stručno obrazovanje, učiniti ih dostupnim i pristupačnim svakom djetetu, i poduzeti odgovarajuće mjere kao što je uvođenje besplatnog obrazovanja i nuđenje finansijske pomoći u slučaju potrebe;
- (c) Omogućiti pristup visokom obrazovanju za sve, na osnovu sposobnosti, svim odgovarajućim sredstvima;
- (d) Učiniti dostupnim svoj djeci obrazovne i stručno-obrazovne informacije i savjetovanje;
- (e) Preduzeti mjere da se podrži redovno pohađanje škola i smanjenje stopa prekida školovanja.

2. Države-potpisnice će preduzeti sve odgovarajuće mjere da bi se obezbijedilo da se školska disciplina provodi na način primjeren dječijem ljudskom dostojanstvu i u skladu s ovom Konvencijom.

3. Države-potpisnice će unaprijeđivati i ohrabrivati međunarodnu saradnju u stvarima koje se odnose na obrazovanje, naročito da bi se pridonijelo eliminaciji neukosti i nepismenosti širom svijeta i olakšao pristup naučnom i tehničkom znanju i modernim nastavnim metodama. U ovom pogledu će se posebna pažnja posvetiti potrebama zemalja u razvoju. (član 28)

8. U okviru Ujedinjenih nacija donijet je niz dokumenata koja sadrže smjernice i preporuke za postupanje država u cilju uključivanja što većeg broja djece u rano obrazovanje.

1. Svjetska deklaracija Obrazovanje za sve preporučuje:

Ciljevi:

1. Proširenje i poboljšanje obuhvatne rane njege i obrazovanja, posebno najugroženije djece i djece sa teškoćama u razvoju;

2. Svijet po mjeri djeteta

Definiše prioritete uključujući promociju zdravog načina života i obezbjeđivanja kvalitetnog obrazovanja za svako dijete.

3. Milenijumski razvojni ciljevi Ujedinjenih nacija

Predstavljaju skup mjerljivih, vremenski određenih globalnih ciljeva za suzbijanje siromaštva, gladi, bolesti, nepismenosti do 2015. godine, pri čemu se zadaci u okviru sedam, od ukupno osam ciljeva, odnose na rani razvoj djeteta.

9. Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju ("Sl list RCG br. 64/2002, 31/2005 i 49/2007 i 45/2010), propisano je:

Ovim zakonom uređuju se organizacija i uslovi za obavljanje obrazovnog i vaspitnog rada u oblastima: predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog obrazovanja i vaspitanja, srednjeg opšteg obrazovanja, stručnog obrazovanja, vaspitanja i obrazovanja lica sa posebnim potrebama i obrazovanja odraslih. (član 1)

Obrazovanje i vaspitanje ima za cilj da:

1) obezbijedi mogućnost za svestrani razvoj pojedinca, bez obzira na pol, životno doba, socijalno i kulturno porijeklo, nacionalnu i vjersku pripadnost i tjelesnu i psihičku konstituciju;

- 2) zadovolji potrebe, interesovanja, želje i ambicije pojedinca za doživotnim učenjem;
- 3) omogući izbor obrazovnog programa na svim nivoima vaspitanja i obrazovanja;
- 4) razvija svijest, potrebu i sposobnost za očuvanje i unapređenje ljudskih prava, pravne države, prirodne i društvene sredine, multietičnosti i različitosti;
- 5) razvija svijest o državnoj pripadnosti prema Republici Crnoj Gori (u daljem tekstu: Republika) i njenoj kulturi, tradiciji i istoriji;
- 6) omogući pojedincu, u skladu sa sopstvenim mogućnostima, uključivanje i participaciju na svim nivoima rada i djelovanja;
- 7) razvija svijest o nacionalnoj pripadnosti, kulturi, istoriji i tradiciji;
- 8) doprinosi uključivanju u procese evropskih integracija.(član 2)

Obrazovanje i vaspitanje ostvaruje se u predškolskoj ustanovi, školi, zavodu, kod organizatora za obrazovanje odraslih i u domu učenika (u daljem tekstu: ustanova), u skladu sa ovim zakonom, a na način i pod uslovima propisanim posebnim zakonom.(član 3 stav 1)

10.Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju ("Sl. listu RCG", br. 64 od 28. novembra 2002, 49/07, "Sl. listu Crne Gore", br. 80 od 31. decembra 2010, 40/11)

Predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem se ostvaruje vaspitanje i obrazovanje djece, vodi briga o djeci i pruža pomoć roditeljima u poboljšanju kvaliteta života porodice i djece. (Član 2)

U jaslicama borave djeca uzrasta do tri godine života, a u vrtićima djeca od tri godine života do polaska u osnovnu školu. (član 8)

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju značenje:

- "vaspitna grupa" predstavlja sastav djece strukturiran po uzrastu, pedagoškim normativima i brojnosti. (član 11 st 2)

U ustanovi se organizuju vaspitne grupe.

U zavisnosti od uzrasta djece, broj upisane djece u vaspitnoj grupi za primarni program je:

- osmoro za djecu do jedne godine;
- 12 za djecu do dvije godine;
- 14 za djecu od dvije do tri godine;
- 10 za djecu u mješovitoj grupi do tri godine;
- 20 za djecu od tri do četiri godine;
- 24 za djecu od četiri do pet godina;
- 25 za djecu od pet do šest godina;
- 20 za djecu u mješovitoj grupi od tri do šest godina.

V ZAKLJUČNA OCJENA

11.Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, prikupljenih izjašnjenja i utvrđenih činjenica, nesumnjivo proizilazi da je JPU "Ljubica Popović" u slučaju dječaka XY formalno pravno postupila u skladu sa Zakonom o predškolskom obrazovanju i vaspitanju djece prilikom upisa u školsku 2018/2019 godinu.

12.Međutim, Zaštitnik zapaža da se u prethodnoj školskoj godini napravio izuzetak te je dječak upisan u vaspitnu grupu kojoj prema uzrastu ne pripada. Imajući u vidu da je tim postupkom dječak

započeo svoj obrazovni proces sa uzrasnom grupom kojoj formalno ne pripada nameće se kao logično da će sa istim uzrastom i nastaviti.

13. Zaštitnika zapaža da se u ovom slučaju radi o graničnom uzrastu, koje nameće sam datum rođenja djeteta. U slučajevima djece koja su rođenja pred kraj jedne ili početak druge kalendarske godine formalno-pravni uslov (godina rođenja) ne bi trebalo biti jedini kriterijum za formiranje vaspitne grupe odnosno raspoređivanja konkretnog djeteta u određenu vaspitnu grupu. U graničnim slučajevima pedagoško psihološka služba trebala bi sa dužnom pažnjom sačiniti procjenu djeteta, prateći pravila struke, te na osnovu individualnih psiho-fizičkih kapaciteta djeteta uputiti u određenu vaspitnu grupu.

14. U konkretnom slučaju se prethodne školske godine napravio izuzetak koji je doveo do situacije da dijete dvije godine za redom prati isti vaspitni proces. To dovodi u pitanje njegovo potencijalno napredovanje u savladavanju određenih znanja i vještina, što može biti u suprotnosti sa najboljim interesom djeteta i ostvarivanjem osnovnih ciljeva predškolskog obrazovanja. Iz činjenice da je dijete u prethodnoj školskoj godini pohađalo vaspitni proces kome po zakonu ne pripada a sledeće školske godine mu se to onemogućava, može se steći utisak da se radi o arbitrarnom postupanju. Bilo je za očekivati da, u konkretnom slučaju, dijete u tekućoj školskoj godini nastavi da prati nastavni proces u vaspitnoj grupi u kojoj je isti i započeo (školske 2017/2018 godine).

15. Zaštitnik razumije izazove sa kojima se predškolske ustanove suočavaju kada je u pitanju formiranje vaspitnih grupa, posebno zbog preopterećenosti tj velikog broja upisane djece i deficita kada su u pitanju prostorni i kadrovski kapaciteti. Međutim, Zaštitnik smatra da se jednaka pažnja mora posvetiti svakom djetetu pojedinačno ne zanemarujući individualne sposobnosti posebno kada su u pitanju djeca koje datum rođenja kvalifikuje u „granične slučajeve“.

16. Zaštitnik, uvažavajući važnost i uticaj predškolskog obrazovanja na psiho-fizički razvoj djeteta, podržava uključivanje sve djece u proces predškolskog obrazovanja i vaspitanja i posebno pozdravlja inicijative Ministarstva prosvjete za veću obuhvatnost djece. Međutim, Zaštitnik podsjeća i apeluje na prioritet obezbjeđivanja adekvatnih uslova kako bi svako dijete zaista uživalo u brizi, vaspitanju, obrazovanju i bezbjednosti boravka u svakoj predškolskoj ustanovi u Crnoj Gori, pod istim uslovima i bez razlike.

17. Zaštitnik je mišljenja da postojeće stanje u predškolskim ustanovama, još uvijek i pored ostvarenog napredka, ne obezbjeđuje u cjelosti dostupno i kvalitetno obrazovanje svoj djeci u skladu sa individualnim potrebama, što je prema međunarodnim dokumentima propisana obaveza države kao cilj maksimalnog obuhvatanja djece predškolskim obrazovanjem i vaspitanjem u fazi njihovog ranog razvoja i učenja.

18. U vezi sa prethodno utvrđenim činjenicama, a u cilju ostvarivanja najboljeg interesa djeteta Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore

P r e p o r u č u j e

Javnoj predškolskoj ustanovi "Ljubica Popović":

- da preispita odluku o raspoređivanju dječaka XY u vaspitnu grupu, uzimajući u obzir njegove

individualne kapacitete i ne gubeći iz vida činjenicu da je dječak već pohađao program vaspitne grupe u koju je raspoređen u školskoj 2018/2019 godini;

- da u svim budućim slučajevima upisa djece koja su rođena krajem jedne/početak druge kalendarske godine osim formalno-pravnog uslova godine rođenja uzme u obzir i procjenu pedagoga/psihologa prilikom raspoređivanja u vaspitne grupe.

JPU "Ljubica Popović" dužna je da Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavi izvještaj o radnjama i mjerama preduzetim na izvršenju preporuka, u roku od 30 dana, od dana prijema ovog akta.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
Snežana Mijušković

Dostavljeno:

- Ministarstvu prosvjete
- JPU „Ljubica Popović“
- Podnosiocu pritužbe
- a/a